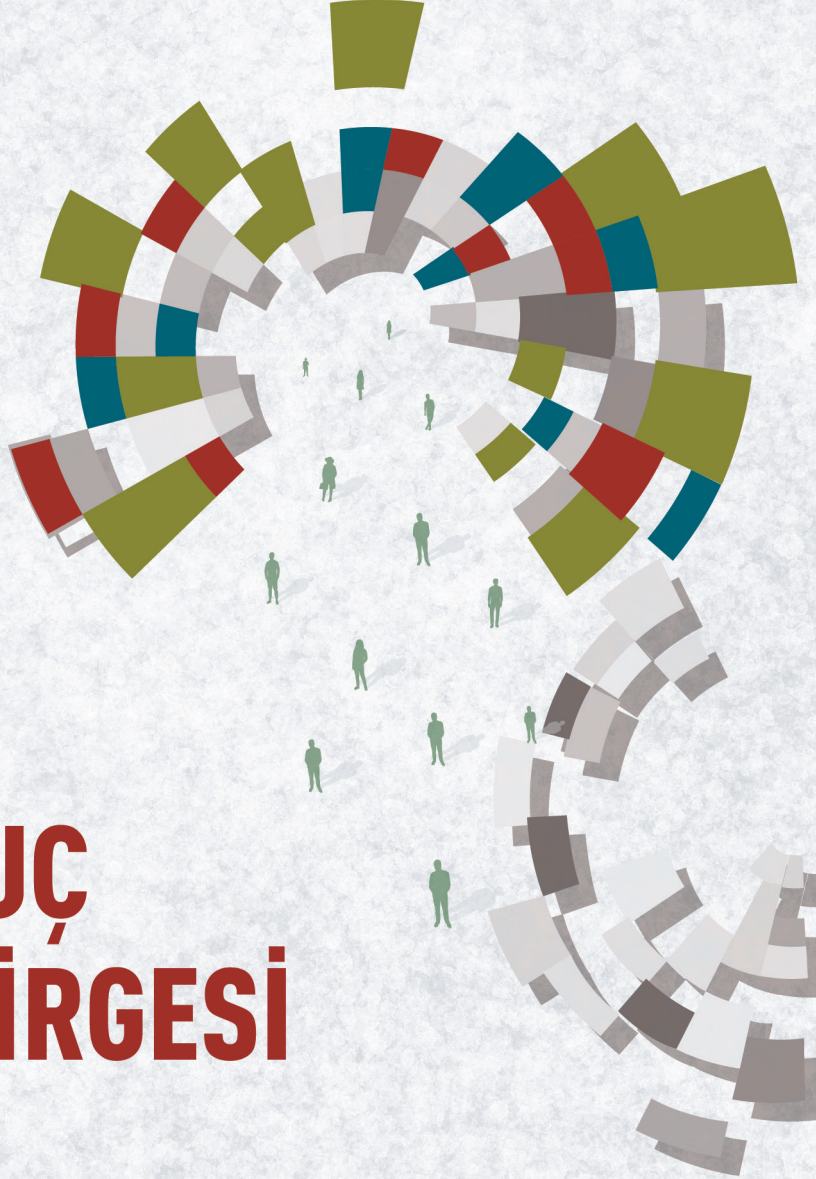

9

KENT ARAşTIRMALARI KONGRESİ

CONFERENCE ON URBAN STUDIES

SONUÇ BİLDİRGESİ

Arka Plan

9. Kent Araştırmaları Kongresi, Alman İşbirliği Kurumu'nun (GIZ) 'Dirençli Kentler ve Toplum Projesi' kapsamında, çıkış noktası depremde etkilenen şehirlerin dirençliliğini artırmaya odaklanan bir bilgi paylaşımı platformu olarak Cumhurbaşkanlığı Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, Kent Araştırmaları Enstitüsü, TEPAV, TOBB ETÜ, Stuttgart Üniversitesi, İdealkent, ADAMOR, ASAM, IBC, Adıyaman Belediyesi, Hatay Büyükşehir Belediyesi ve BYS Grup iş birliğiyle 20-21 - 22 Kasım 2024 tarihlerinde TEPAV'da gerçekteştirildi.

Birbirinden değerli konuşmacılar ve binden fazla katılımcının aktif olarak katıldığı üç gün süren kongrede ulusal ve uluslararası kuruluşlar, merkezi ve yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, meslek odaları ve üniversitelerden politika yapıcılar, uzmanlar, uygulayıcılar ve iki yüzden fazla bilim insanı dirençli kentler ve toplum üzerine ilişkin görüşlerini, deneyimlerini ve bilimsel çalışmalarını paylaştı.

Kongrenin somut çıktıları arasında akademik özetlerden oluşan bir kitapçık ve belediyelere yönelik uzmanlaşmış bir rehber çalışması bulunmaktadır. Hazırlanmakta olan rehber, iyi yönetim ve yerel yönetimlerde Kent Bilgi Sistemleri'nin kritik rolüne odaklanarak uygulamaya yönelik pratik bilgiler sunmaktadır. Bu kaynaklar, teorik bilgiler ile pratik uygulamalar arasındaki köprüyü kurarak yerel yönetimlerin kentsel planlama, yönetim ve hizmet sunumu kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Kongre çok boyutlu ve karmaşık kentsel krizler karşısında dirençli kentsel yeniden yapılanmaya yönelik gerekli anlayışın, teorik ve pratik yaklaşımların tartışıldığı bir bilgi paylaşım platformu oluşturdu. Kongrede 6 Şubat depremlerinin ardından kentsel yaklaşımların daha geniş bir dirençlilik çerçevesinde yeniden düşünülmesinin kritik bir gereklilik olduğu sonucuna varıldı. Bu doğrultuda kongre süresince yürütölen tartışmalar neticesinde bu sonuç bildirgesi hazırlandı.

‘DİRENÇLİ KENTLER VE TOPLUM’U YENİDEN DÜŞÜNÜRKEN...

Şubat 2023’te Türkiye’yi derinden etkileyen depremlerin yarattığı yıkımın büyüklüğü ve can kaybı, bir doğa olayını toplumsal, ekonomik ve ekolojik bir trajediye dönüştüren insan kaynaklı sistemsel eksiklikleri açıkça ortaya koymuştur.

Bu bağlamda, ‘Dirençli Kentler ve Toplum’ teması ile gerçekleştirilen 9. Kent Araştırmaları Kongresi, dirençliliği sadece krizlere tepki veren bir kavram olarak değil, sorunların kaynağına inen ve bu sorunlarla yüzleşerek dönüşümü hedefleyen bir perspektif ile ele almıştır. Deprem, daha büyük ölçekli krizlerin bir örnek vakası olarak ele alınmıştır ve insan-doğa-mekân ilişkilerinin tarihsel, ekonomik ve toplumsal bağlamları üzerine düşünülmüştür.

Bu doğrultuda krizlerin olay sonrası etkisini azaltmanın ötesinde, bu krizlerin ortaya çıkışında etkili olan politik, ekonomik ve toplumsal sistemlerin kökleri irdelenmiştir.

Bu bildirge, dirençliliğe dair sorunların köklerini anlamaya yönelik bir adım olarak, daha geniş mekân ve zaman dilimlerini kapsayan bağlantılı bir yaklaşımla dirençliliği yeniden düşünmeye davet etmektedir. Deprem gibi küresel olmayan olaylar üzerinden daha derin, küresel ve yapısal sorunların çözülmesi, toplumun ve kentlerin gelecekte karşılaşılabileceği zorluklara karşı daha dirençli hale gelmesini sağlayacaktır. İşte bu bağlamda, şehirlerin ve toplumun yeniden inşa edilmesi süreci, ekonomik, ekolojik ve toplumsal sistemlerin dönüşümü için bir fırsat olarak görülmelidir.

Sorunlar ve Köklerini Düşünmek

Son yüzyıl boyunca hâkim olan ekonomi politiğin **büyüme eksenli yaklaşımı** insan-doğa-mekân arasındaki tüm ilişkilenme biçimlerinin belirleyicisi olmuştur. Birikime dayalı ve yayılmacı ekonomik büyüme anlayışı ‘toplumsal refahın’ artırılması vaadi ile doğayı ve mekânı araçsallaştırmış, toplumun çoklu ve sarmal krizler ile karşı karşıya kalmasına yol açmıştır.

Büyümeye dayalı ekonomik modellerin kentlerin mekânsal ve ekolojik dengesini bozması, çoklu krizlerin temel tetikleyicisidir. Bu yapı, ekonomik kalkınmayı öncelikli bir hedef olarak görürken; doğal kaynakların tüketimini, sosyo-mekânsal eşitsizlikleri ve ekolojik yıkımı sistematik olarak derinleştirmektedir.

Bu durum, kısa dönemde çözüm olarak sunulan maliyetlerin, uzun vadede toplumlar ve bireyler için daha ağır yükler şeklinde geri dönmesine yol açmaktadır.

Sınırsız büyümeyi hedefleyen yaklaşımı güncel olarak yaşanan krizlerin kökeni olarak ele aldığımızda;

■ **Kentlerin mekânsal sınırlarının sürekli genişlemesi:** Ekonomik büyümenin kentsel büyüme ile doğru orantılı olduğu bir yapıda kentlerin sınırları sınırsızlaşmakta ve verimli tarım arazileri, orman, mera, sulak alan ayrımı yapılmaksızın aşırı yapılaşma çevre üretimi ile bir yanda doğanın sunduğu kaynaklar tamamen yok edilirken, çoğu zaman da kentsel hizmet sunumu için metalaştırılmaktadır. Ekolojik varlığı tehdit eden kentsel yayılma bir diğer yandan da kırsal yerleşimleri yutarak ve kentleştirerek doğa-insan ilişkisini sekteye uğratmakta ve bir arada varlıklarını sürdürmeleri için gerekli olan üretim ilişkilerini tamamen ortadan kaldırmaktadır.

■ **Toplumsal metabolizmanın büyümesi:** Kalkınmanın ve refahın kitlesel ve bireysel tüketimin büyüklüğü ile eş değer tutulması tarihsel olarak toplumsal metabolizmanın büyümesine yol açmıştır. Özellikle geçtiğimiz birkaç on yıl içerisinde bireysel tüketime dayalı yeni değerler sistemi; nüfus artışından bağımsız olarak giderek artan insan gereksinimlerini karşılamak üzere insan faaliyetlerinin üssel artışına yol açarak kullanılan enerji ve ham madde akışlarını artırmaktadır. Tüm bunlar sermaye birikimini güvence altına almak adına toplumsal metabolizmanın da büyümesine ve sonuçta doğal kaynakların zamansal olarak çok daha kısa sürede yok olmasına yol açmaktadır.

■ **Artı değerın sınırsız büyümesi:** Birikimin sağlanmasına koşut olan artı değer üretimi sürekli piyasalaşan kaynaklar ile sınırsız biçimde büyürken öte yandan tüm değer sistemlerinin metalaşmasını ve büyüyen artı değerın bölüşümünde eşitsizlikleri beraberinde getirmektedir. Birikim sürecinde emeğin ve doğanın sömürsü, her geçen gün bireyselleştirilen yaşam maliyetleri, tüm bu olumsuz süreçleri kontrol altında tutmak için gerekli olan otoriterleşmenin artması çoklu krizleri önümüze getirmiştir. İster ekonomik ya da politik ister ekolojik ya da mekânsal olsun ortaya çıkan krizlerin birbiri ile kompleks ilişkiselliği sonuçta paylaşım süreçlerine bağlı olarak toplumsal çatışmaları farklı biçim ve içeriklerde tetiklemekte, bu çatışmalar da her daim kentsel süreçlerin bir parçası olmaktadır.

Hâkim yaklaşım ekseninde ortaya çıkan ekonomik, politik, toplumsal ve mekânsal ilişki biçimlerinin tetiklediği çoklu krizler ve ortaya çıkardığı sonuçlara bakıldığında;

■ **İklim krizi:** Tüm insan sistemlerinin kompozisyonunu değiştirerek yeni krizleri üretme potansiyeli hayli yüksek iklim değişikliği sel, taşkın, yangın gibi doğa kaynaklı afetlere sebebiyet vererek hem sosyo-ekonomik hem de sosyo-mekânsal beklenmedik çıktıları beraberinde getirmektedir. Gıda krizi, su krizi, enerji krizi ile üretim kaynaklarının daralması, toplumsal iş bölümünde düzensizlik, işsizlik ve göç gibi çatışmalı konuları derinleştirmektedir.

■ **Ekolojik kriz:** İklim değişikliğinden bağımsız düşünölemeyecek ancak hem doğanın metalaştırılarak piyasa mekanizmasına dahil edilmesi hem de kentsel yayılma sonucunda yarattığı tahribat, ekosistemlerin bozulması ve biyoçeşitliliğin azalması ile doğa ve emek arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkisinin dengesiz hale gelmesi ve doğadan adil faydalanabilmenin ortadan kalkması ile yeni çatışma alanları ortaya çıkmaktadır.

■ **Ekonomik kriz:** Büyümeçi ekonomik yaklaşım bireylerin emekleri karşılığında ücretlendirildiği, özel mülkiyetin önceliklendirildiği, böylelikle değişim piyasasının oluşturulduğu bir modeli ifade etmektedir. Bu modelin ancak 'normal şartlar altında' stabil devam edebilir olması, herhangi bir bozulma ya da tehlike anında yüksek kırılganlığa sahip olması ekonomiyi sistematik krizlere gebe hale getirmektedir.

■ **Demokrasi krizi:** Büyümenin sınırlarını aşmak için; kuralsızlaştırma, denetimsizlik ve el koyma yoluyla istisna mekanizmalarının yaratılması gerekmektedir. Bu mekanizmalar çoğunlukla devlet eliyle ve toplumsal ya da sınıfsal tercihlerde bulunularak gerçekleştirilmektedir. Bu süreç içerisinde kurumsal ve yasal altyapıların sürekli olarak esnetilmesi, bu yapılarda gedikler açılarak imtiyazların sağlanması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu tür bir yapının doğurduğu adaletsizlikler ve güvencesizliklerden kaynaklanan toplumsal çatışmaların bastırılabilmesi için giderek otoriterleşen bir yönetim formu ortaya çıkmaktadır. Tüm bu süreçler toplumsal uzlaşmayı ve ortak akli üretimde bir güvence olarak görünen demokrasinin aşınmasına yol açmaktadır.

■ **Ani ve beklenmedik olaylar:** Deprem, salgın hastalıklar, savaş gibi olayların hazırlıksız olunması halinde getirdiği krizler, sistemik krizlerin afete dönüşmesine yol açmaktadır. Büyüme eksenli anlayış, insan sistemlerinin riskleri bertaraf etme konusundaki kapasitesini azaltırken bu sistemlerin tehlikelere açık risk havuzlarına dönüşmesine neden olmaktadır.

Farklılaşan boyutlarıyla krizler kümülatif olarak tüm yerleşim sistemlerini doğrudan etkilemekle birlikte, tümünün hem ortaya çıkışında önemli bir etmen hem de en fazla etkileneni olan sistem kır ile kurduğu sorunlu ilişki biçimi de göz önünde bulundurulduğunda kentlerdir. Dolayısıyla bu krizlerin tamamını kentsel & toplumsal kriz olarak tanımlamak mümkün görünmektedir. Kentlerin ve toplumun dirençliliğini inşa ederken, bugüne kadar benimsediğimiz politik, ekonomik, toplumsal, ekolojik ve mekânsal yapıyı da tartışmaya açarak, düşünsel bir izlek oluşturmak içinde bulunduğumuz evrede kritik öneme sahiptir.

Dirençliliği Yeniden Düşünmek

Kentsel ve toplumsal alana dair yeni bir perspektifin ipuçlarını vermeyi öngören bu bildirgede yapısal bir paradigma değişiminin gerekliliği savunulmaktadır. Bu bağlamda dirençlilik kavramının bugüne kadar çizilen çerçevesine ve sunduğu olanak(sızlık)lara eleştirel bir pozisyon dahilinde öneriler geliştirilecektir.

■ BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda araçsallaştırılan dirençlilik kavramı uluslararası metinlerde afetlere esneklik gösterme ve uyum sağlayarak sistemin denge noktasına dönebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle bir sistemin karşılaştığı zorluk karşısında bozulmayı engelleyecek ya da kısa süre sonra bozulmayı gidererek eski haline dönebilecek kapasiteye sahip olması şeklinde ifade edilmektedir.

Bu tür bir tanım mevcut ekonomik, politik, mekânsal ve toplumsal pratiklerin kusursuzluğunu, birbiri ile kurduğu ilişkinin sorunlu yanları varsa bunların giderilerek sistemin yeniden sürdürülmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ancak sistemin hem parçalarını hem de bu parçaların birbiri ile kurduğu ilişkiyi tanımlayan büyüme paradigması söz konusu yapıların dirençli olmasını zorunlu kılacak krizleri kendilerinin bizzatı üretmesine yol açmaktadır.

- Dirençliliğin afet eksenli ele alınışı herhangi bir kriz karşısında gösterilen refleksif tutuma işaret ederken, afetlerin ortaya çıkışını önleyici proaktif bir yaklaşımı göz ardı etmektedir.
- Mevcut yapının korunmasına yönelik ele alış geleceğe ilişkin bir öngörü ile hareket ederken, bugün karşılaşılan krizlerin geçmişten gelen riskler ile gerçekleştiğini göz ardı etmektedir.
- Bu hali ile dirençlilik tartışmaları, kavramın uygulama düzeyinde evrensel pratikler ile gerçekleştirilebileceğini öngörmektedir. Ancak hem sistemi oluşturan parçaların hem de bu parçaların içsel dinamiklerinin özgün koşulları gözetimektedir.

Bu bağlamda dirençlilik kavramını yeniden düşünürken:

■ **Küçülme odaklı yeni bir paradigmayı dirençlilik ile meşrulaştırarak inşa etmek:** Büyümenin sınırları olduğu kabulü ile ekonomik küçülmeden başlayarak doğal kaynakların kontrollü kullanımı ve yeniden üretilmesinin yanı sıra sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve sosyo-mekânsal olarak yeni pratiklerin ve davranış örüntülerinin inşa edilmesi gerekmektedir. Bu süreci ekonomik belirlenimcilikten doğanın belirlenimciliğine doğru bir geçiş ile gerçekleştirerek dirençliliği bu tür bir dönüşüm için hem bir araç hem de amaç olarak kullanmak anlamlı olacaktır.

■ **Gelecek odaklı dirençlilik yerine gelecek, geçmiş ve bugünü birlikte ele almak:** Dirençliliği gelecekte bir yerde gerçekleştirilecek bir hedef olarak görmenin ötesinde dirençliliği gerekli kılan geçmişin ve bugünün risklerini, kırılganlıklarını ve bunların altında yatan sebepleri ortaya koymak önem taşımaktadır. Bu tür bir ele alış dirençliliği gelecekte ulaşılabilecek bir varış noktası olmanın ötesine taşıyarak, doğru ve kapsamlı sorun tespitleri ile düşünülen yenilikçi çözüm önerilerinin üretildiği bir süreç olarak öngörmektedir.

■ **Genelleyici bir dirençlilik anlayışı yerine bağlamsal bir yaklaşımı benimsemek:** Dirençliliğin söylem düzeyinden uygulanabilir bir pratiğe dönüşebilmesi için yerin koşullarını dikkate alan bir anlayışı geliştirmek önem taşımaktadır. Genelleyici ve mevcut sistemin tüm yapısal sorunları ile sürdürülebilirliğini amaçlayan bir dirençlilik perspektifini terk ederek, yerin

özgün koşullarını bağlantılılık gerçeğini de göz ardı etmeksizin ve somut düzlemde kendisine karşılık bulabilen süreçleri inşa ederek dirençlilik halini üretebilmek önem taşımaktadır.

■ **Parçacıl bir dirençlilik yaklaşımı yerine birbirine bağlantılılığı öngörmek:** Hem sistemin parçaları arasında hem de farklı bağlamlar arasında bağlantılılıkları öngörerek, her bir alt sistemi ya da bağlamı bağımsız değil parça ve bütün ilişkisi içerisinde ele almak gerekmektedir.

■ **Afet odaklı dirençlilik yerine sistemi dönüştüren bir yaklaşım ortaya koymak:** Dirençlilik yalnız ekonomik, politik, toplumsal ya da doğal sistemlerde meydana gelen krizlerin afete dönüşmesi karşında gösterilen refleksif bir tutum olarak algılanmamalıdır. Aksine dirençlilik bir süreç olarak düşünüldüğünde, bu süreç proaktif bir anlayış çerçevesinde yaşam kalitesi ve esenliği artıran, adaletsizliği ortadan kaldıran, orta ve uzun erimli çözümlere odaklanan, iyileştirici olmak yerine önleyerek sistemi dönüştüren bir dirençlilik perspektifini temel almalıdır.

Kenti ve Toplumu Yeniden Düşünmek

Kentlerin toplumu, toplumun da kentleri ürettiği savından hareketle kentsel dirençlilik toplumsal dirençliliğe de aynı oranda işaret etmektedir. Kentleşme süreçlerinin problemlerini aşmak toplumsal dirençliliği etkileyen sorunların da aşılması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda kent ve toplumu yeniden düşünürken dikkate alınması gereken temel alanlar şu şekilde sıralanabilir:

■ **Kent-kır diyalektiği:** Mevcut kentleşme yaklaşımı kenti ve doğanın temsili olan kırsal birinin anti-tezi gibi görerek kentsel ve toplumsal dirençliliği ortadan kaldırmaktadır. Sınırsız büyümeye dayalı kentleşme, kırsal sürekli kentsel alana dahil ederek yayılmasını sürdürürken ihtiyaç duyduğu kırsal üretimi de ortadan kaldırmaktadır. Kent ve kırsalın özgün dinamiklerini oluşturan temel faktörün her birinin kendi üretim ilişkileri olduğu gerçekliğinden hareketle, kent ve kırsal arasındaki birbirini besleyen ilişkinin gözetilmesi gerekmektedir.

■ **Yapılı çevrenin parça-bütün ilişkisi ekseninde üretimi:** Mevcut yaklaşım yapısal çevre üretimini sermaye birikim süreçlerinin öncül araçlarından biri haline getirerek kentleşmeyi bütüncül bir ele alış yerine mikro iktisadi parçalar biçiminde ele almaktadır. Üretilen rantın bölüşümünde ortaya çıkan toplumsal adaletsizlikler bir yana fiziksel mekânın organizasyonu,

iklim değışikliğı ve beklenmedik doğa olaylarının afete dönüşmesine zemin oluşturmaktadır. Tek tek yapıların sağlamlığını güvence altına alarak dirençli bir kenti inşa etmek mümkün değildir. Kentler farklı arazi kullanım biçimlerinin mekânsal örgütlenmesi ile bütüncül bir sistemi içermektedir. Bu sistemin ve parçalarının kademeli birlikteliğı ile ekonomik, toplumsal, fiziksel erişilebilirliğı ve faydalanılabilirliğı gözetilmelidir.

Böylesi bir yaklaşım kentleşme süreçlerine dair hızlı-değişken ve çelişkili müdahaleler yerine uzun vadeli-kontrollü-tutarlı bir süreç tasarımı gereklidir. Bununla birlikte kentleşme yalnız ekonomik saikler ile fiziksel çevrenin üretimi olarak algılanmamalı, toplumsal ve ekolojik yapıların da bu sürecin doğrudan bir parçası olduğu öngörölmelidir.

Kullanım değeri öncelikli kentsel hizmet sunumu: Emeğın ve toplumun yeniden üretimi için barınma, eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı gibi kolektif tüketim hizmetleri önem taşımaktadır. Ancak halihazırda piyasalaştırılmış hizmetlerin bireyselleştirilen maliyetleri ile olağanüstü haller karşısında toplumsal dirençliliğı sağlamak mümkün değildir. Kentsel hizmetlerin üretimi her ne kadar salt teknik bir süreç gibi görölse de sonuçları itibariyle toplumsal sorun alanlarına çözüm üretme ve gündelik yaşamın pratiklerini organize etmede önemli bir role sahiptir.

Bu bağlamda kent hakkının güvence altına alınarak kentsel yaşamın nitelikli hale getirilmesi ve toplumsal adalet ile birlikte dirençli toplumun inşası için kentsel hizmetlerin sunumunda kullanım değeri öncelenmeli ve ihtiyaç odaklı bir yaklaşım benimsenmelidir.

Toplumsal adalet ekseninde emeğın ve kırılgan grupların önceliklendirilmesi: Metalaştırılmış doğal kaynakların, emeğın ve hizmetlerin dışsallaştırılmış kullanım maliyetleri piyasa odaklı sistemler aracılığıyla aslında ortadan kalkmayıp, sadece daha güçlüden daha güçsüze yeniden dağıtıldığını gözler önüne sermektedir. Uzun vadede, bu maliyetler, bireylerin ve toplumun yaşam kalitesine ve dirençliliğine olumsuz etkiler olarak geri dönmektedir. Bu noktada öne çıkan soru, bu maliyetlerin hangi hegemonik özne tarafından ihraç edildiğı, kimler tarafından üstlenilmek zorunda kaldığı ve öznelere farklı zaman dilimlerinde bu yükün altından nasıl kalkabileceğidir. Bu aynı zamanda ahlaki bir sorunsaldır.

Kentsel hizmetlere erişilebilirlik başta olmak üzere tüm ekolojik ve emek süreçleri ile ilişkili maliyetlerin bireyselleştiği ve bunun tüm kentsel süreçler ile iç içe geçtiği görülmektedir. Yaş grubu, cinsiyet ve engelliliğe bağlı demografik farklılaşmalar, sosyo-ekonomik bakımdan değişen toplumsal sınıflar ve etnisite, inanç, toplumsal cinsiyet gibi kimlikler hali hazırda dezavantajlı haldeki toplumsal grupları ifade etmektedir. Tüm bu dezavantajlılıklar kesişimsel hale geldiğinde kentten ve sunduğu imkânlardan faydalanabilirlik düzeyinin giderek azalmasına, artan maliyetleri taşıyamayan bireyin psiko-sosyal iyi oluşunun ortadan kalkmasına ve toplumsal dirençliliğin zayıflamasına yol açmaktadır. Özellikle olağanüstü durumlar karşısında eşitsiz koşullar belirginleşerek bu grupları çok daha kırılgan hale getirmektedir.

Bu çerçevede toplumsal adalet ekseninde dirençlilik için üretilen politikalarda sağlanacak toplumsal fayda, emek ve kırılgan gruplardan yana yapılan tercihler yönünde olmalıdır. Piyasa çıkarları yerine emeğin ve kırılgan grupların öncelenmesi, ağırlaşan maliyetlerin bireyler üzerinden alınması ve adil bir paylaşım ile yeniden dağılımının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Kentin ve yönetiminin müşterekleşmesi: Kentsel politikaların yapım sürecinde ve sosyo-mekânsal müdahale biçimlerinin tanımlanmasında yalnız merkezi ve yerel yönetimlerin değil sivil toplum, meslek örgütleri ile bu süreçlerden doğrudan etkilenen toplumsal tabanın da karar almanın aktif bir parçası haline getirilmesi önemlidir. Mevcut kent yönetimi anlayışı merkezi ve yerel yönetimler arasındaki koordinasyon eksikliklerini içermekle birlikte diğer temsil grupları karar alma sürecinde üretilen alternatiflere rıza gösterme ve kentsel müdahaleleri meşrulaştırma aracı olarak kullanılmaktadır. Kolektif akıl ile üretilmeyen kentleşme pratikleri olağanüstü haller ve parçacıl müdahaleler ile birleşince hem fiziksel çevre hem de toplumsal ihtiyaçların karşılanabilirliği bakımından pek çok kırılganlığı beraberinde getirmektedir.

Buna karşılık kentsel ve toplumsal dirençliliğin sağlanabilmesi için; öncelikli olarak birey ölçeğinde kentlilerin kentin ve karar alma süreçlerinin öznesi haline gelmesine olanak sağlamak, toplum ölçeğinde ise gündelik yaşamın içinden başlayan ve kurumsallaşan dayanışma ağlarını örgütleyebilmek önem kazanmaktadır. Böylelikle kente dair sorumluluk alabilen ve aidiyet duygusu gelişmiş bireyler ile gerçek ihtiyaçları ve öncelikleri tespit edebilmek kolaylaşacaktır. Bununla birlikte bireysel rekabeti aşan ve toplumsal faydayı gözetken dayanışmacı kültürün gelişmesine katkı sağlanarak öz denetim

mekanizmalarının ve toplumsal yönetim ahlakının güçlenmesine zemin oluşturulmalıdır.

Dirençli Kentler ve Toplum İçin Araçlar

Dirençli kent ve toplumu bir paradigma değişimi bağlamında düşündüğümüzde bunu gerçekteştirmede kullanılabilir araçlar şu şekilde sıralanabilir:

■ **Teknik ve Toplumsal Bilgi:** Bilimsel aklı temel eksen kabul ederek dirençli kentler ve toplumu inşa ederken bilgi öncelikli araçlardan biri olarak kullanılmalıdır. Yalnız teknik bilgi değil aynı zamanda toplumun gündelik yaşam pratiklerini, kültürel ve sosyal dokularını çözümleyen yere ilişkin toplumsal bilginin edinimi ve tüm bunların sentezlenerek karar alma süreçlerinde kullanımı kapsamlı ve bağlama özgü bir ele alışı beraberinde getirecektir.

■ **Planlama:** Planlama kentsel süreçleri farklı ölçeklerde, kademeli ve bütüncül bir ele alış doğrultusunda, geçmiş ve bugünün bilgisini kullanarak ve geleceğe yön vererek bir sistem bütünlüğü haline getirmeyi öngörmektedir. Bilimsel ve toplumsal bilgiyi kullanarak, doğa-insan-ekonomi arasındaki dengeli ilişkiyi kurmayı ve kentsel gelişmeye yön vermeyi hedefleyen planlama dirençli kentler ve toplumun inşasında göz ardı edilmemesi gereken bir araçtır. Var olan sosyo-ekonomik eşitsizlikleri, sosyo-mekânsal adaletsizlikleri ve ekolojik tahribatı mümkün olan en az seviyeye indirme ve yenilikçi yaklaşımları üretim misyonu kapsamında ortaya konacak bir planlama anlayışı ile dirençlilik stratejilerinin, mekânsal kararların ve uygulama araçlarının tanımlanması önem taşımaktadır.

■ **Veri teknolojileri ve veri yöneti(ři)mi:** Teknik ve toplumsal bilginin üretimi ve planlama süreçlerinde kullanılabilirliğini sağlamak için doğru ve güncel verinin toplanması gerekmektedir. Gelişen teknolojiler ile birlikte hem toplanan verinin yönetimini hem de bilgi üretim sürecinde bu verinin yönetimini sağlayacak kent bilgi sistemleri önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylelikle karmaşık kentsel ve toplumsal sistemlere farklı türdeki verileri kullanarak kapsamlı bilgiyi üretebilmek mümkün olabilecektir.

■ **Katılım:** Dirençli kentler ve toplum için gereken kolektif aklı üretmek, gerçek ihtiyaçlara doğru çözümler üretebilmek için katılımı bir araç olarak kullanmak önem kazanmaktadır. Bu çerçevede katılımı kolaylaştırıcı mekanizmaların geliştirilmesi ile farklılıkların bir arada ele alınarak uzlaştırıcı ve geniş tabanda kabul görürlük doğrultusunda alınan kararların uygulanabilirliği sağlanacaktır.

Sonuç olarak bu bildirge, toplumsal ve kentsel dirençliliği, yalnızca bir hedef değil, süreklilik arz eden ve dönüşümü teşvik eden bir süreç olarak ele alan yaklaşımları teşvik etmektedir. Kentsel ve toplumsal süreçlere ilişkin eleştirel bir değerlendirme ile dönüşümün tohumlarını atmayı hedeflemektedir. Dirençli kentler ve toplumun yeniden inşasında tüm üretim ilişkileri ile birlikte doğa-insan, insan-mekân ve insan-insan arasındaki etkileşim süreçlerinin dönüştürücü bir biçimde ele alınması gerekliliği kaçınılmazdır. Çoklu krizlerin içinde dönüştürücü etkiyi başlatmak ve ümitvar olmak ise hem bireysel hem de toplumsal ölçekte dirençliliğin ön koşulu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sonuç bildirgesi GIZ'in maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamen yazarların ve ADAMOR'un sorumluluğu altındadır. İçerikte belirtilen görüşler GIZ'in ve diğer paydaşların görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
YEREL YÖNETİM POLİTİKALARI KURULU

alman
işbirliği
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft
für internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

KENT
ARAŞTIRMALARI
ENSTİTÜSÜ

INSTITUTE
OF URBAN
STUDIES

tepav

